

Janko Dvoršak

Preprečevanje dopinga v športu

Izvleček

Šport je bil v vsej svoji zgodovini izpostavljen mnogim nevarnostim, med katerimi je uporaba prepovedanih snovi in postopkov ali kratko doping tista, ki si je v zadnjih letih predvsem zaradi ogrožanja zdravja športnikov, ne-etičnih principov športnega boja in zlorabe vrednot športnega duha pridobila pomembno prioriteto med športnimi in vladnimi organizacijami.

Avtonomnost organiziranega športa, predvsem pa mednarodna protidopinška pravila, ki jih oblikuje, usklajuje in spremlja Svetovna protidopinška agencija – WADA, so področje dopinga kar se da natančno opredelili. O WADA lahko govorimo kot o svetovnem unikumu, saj kot oseba zasebnega prava združuje organizirano civilno športno sfero na eni strani in predstavnike vlad sveta na drugi strani. Glavna mednarodna dopinška pravila, med katere štejemo predvsem Svetovni protidopinški Kodeks in mednarodne standarde, se od ustanovitve WADA leta 1999 dalje usklajujejo in dopolnjujejo vsakih 6 let z vmesnimi popravki in dopolnitvami, kadar je to potrebno. Vendar pa naloga WADA ni le postavljanje pravil, temveč predvsem spremljanje in nadzor nad izvajanjem teh pravil v vseh državah sveta in v vseh športnih panogah, kar zagotavlja športnikom enake pogoje ne glede na to, od kod so in s katerim športom se ukvarjajo.

Ključne besede: doping, čisti šport, vrhunski šport, preventiva, testiranje.

Preventing doping in sport

Abstract

Throughout its history sport has been exposed to many threats. The use of prohibited substances and methods, i.e. doping, is the one that has become the priority of sport and governmental organisations in recent years, mostly because of the risk to which athletes' health is exposed, the non-ethical principles of sports and the abuse of the values of sportsmanship.

The autonomy of organised sport and particularly the international anti-doping rules that are formulated, aligned and monitored by the World Anti-Doping Agency (WADA) have defined the area of doping in great depth. WADA is a unique world phenomenon, because as an entity governed by private law, it connects the organised civil sports sphere with the representatives of governments from all over the world. Since the establishment of WADA in 1999, the main international anti-doping rules, including the World Anti-Doping Code and international standards, are coordinated and supplemented every six years, along with all the necessary amendments. However, WADA's task is not only to set rules, but mainly to monitor and supervise the implementation of the rules in all world countries and all sports disciplines, thus ensuring equal conditions to athletes, irrespective of where they come from and which sport they engage in.

Key words: doping, clean sport, elite sport, prevention, testing

■ Uvod

Nikakršnega dvoma ni več, da se je vsaj tekmovalni šport iz prosto časovne in prostovoljne interesne dejavnosti prelevil v neizprosno profesionalni šport. Šport mladih, usmerjenih v tekmovalni šport, se vse bolj podreja zakonitostim profesionalnega športa, kjer se za dosego cilja izbirajo vse možne poti, tudi stranpoti. Vzgojno-trenažni procesi so še vedno podrejeni športnemu rezultatu in šport je namesto v igro usmerjen le še v dosežek. Šport je postal velik »biznis«.

Ne smemo biti presenečeni, ko ugotavljamo, da se doping v športu še vedno širi in to ne samo med najbolj komercialnimi športi, temveč med prav vsemi, izraziteje med ne-olimpijskimi, tudi manj komercialnimi športi (WADA testing figures, 2018).

Ob nameščanju športnih izidov in vse bolj razširjeni korupciji v športu, doping še vedo ostaja največja nevarnost, ki ogroža integriteto športa, in za razliko od prvih dveh tudi zdravje športnikov in vseh tistih, ki si z dopingom pomagajo pri oblikovanju svoje zunanje podobe.

Svetovna protidopinška agencija (WADA) je skrb za zdravje kot prednostno vrednoto svetovnega programa postavila na prvo mesto, s čemer želi poudariti, da je svetovni protidopinški program dejansko program zaščite čistih športnikov.

Pričakovati bi bilo, da bodo k temu bolj aktivno pripomogli tudi športniki sami, kar pa ni čisto tako. Opaziti je, da se športniki pri podpori čistemu športu ali pri obsodbi kršitev protidopinških pravil niso pripravljeni javno izpostaviti. To je sicer težje razumljivo, a verjetno za to obstajajo določeni razlogi, ki bi jih znali psihologi

ali sociologi ustrezno pojasniti. Ne glede na to bi se športnice in športniki morali v zaščito svojih športnih interesov, predvsem pa svojega zdravja, bolj zavzeto vključiti v zaščito športa.

Globalizacija in profesionalizacija športa posredno prinašata največ razlogov za uporabo dopinga, zato podatki o razširjenosti dopinga med športi ne presenečajo. Več ga je tam, kjer se vrta več denarja in kjer je možno na učinkovit način z dopingom doseči boljši rezultat. Žal so iz tega globalnega sistema izključene vse zasebne lige in turnirji, kar glede na to, da gre za vrhunske prireditve, meče slabo luč na celoten šport.

■ Svetovni in nacionalni program preprečevanja dopinga v športu

Profesionalni šport ni omejen na nacionalna ali kontinentalna področja, temveč deluje globalno, čemur mora slediti protidopingška organiziranost. In ravno to je posebnost protidopingškega delovanja, saj njegova enovitost in globalnost ni primerljiva z nobeno drugo dejavnostjo na svetu.

Boj proti dopingu temelji na globalnem povezovanju vseh partnerjev, ki so se s podpisom Svetovnega protidopingškega kodeksa (Svetovni protidopingški kodeks, 2015) zavezali k izvajanju Svetovnega protidopingškega programa. Vsak od partnerjev ima povsem jasno opredeljeno vlogo, vsem pa je skupno, da zagotavljajo usklajena protidopingška pravila in skladnost delovanja svojih organizacij s temi pravili.

Druga velika in pomembna posebnost protidopingške organiziranosti je tesno sodelovanje državnih in športnih oblasti. Če preprečevanje dopinga na podlagi športnih pravil še lahko izvajajo protidopingške organizacije, je pregon proizvajalcev in preprodajalcev dopinga v pristojnosti državnih institucij za pregon kriminala na podlagi kazenske zakonodaje.

Organiziranost protidopingških organizacij temelji na principu pristojnosti, kot v osnovi izvira iz organiziranosti športa. Nacionalna organizacija (NADO) v vsaki državi je lahko le ena, delujejo na nacionalnem nivoju, kjer uvajajo in izvajajo protidopingške programe. Mednarodne športne zveze (MZ), katerih temeljna pristojnost je razvoj svojega športa in tekmovalnih sistemov, so odgovorne za mednarodni nivo protidopingških programov.

Ko se prvi in drugi srečajo na več-športnem tekmovanju (Evropske igre ali Olimpijske igre), je protidopingški program v pristojnosti organizacijskega komiteja teh iger (organizator velikih tekmovanj – OVT).

V določenih predelih sveta, kjer razvitost posameznih držav ali nacionalnih olimpijskih komitejev (NOK) ni na nivoju, ki bi lahko zagotavljal neodvisno operativno delovanje protidopingške organizacije, je WADA ustanovila Regionalne protidopingške organizacije (RADO). Tudi v primeru, ko v državi ni ustanovljene posebne protidopingške organizacije (NADO), potem takem vlogo NADO prevzame nacionalni olimpijski komitej.

Najpomembnejšo vlogo ima gotovo Mednarodni olimpijski komitej (MOK) kot globalna krovna športna organizacija, ne samo zato, ker je bil pobudnik in soustanovitelj Svetovne protidopingške agencije (WADA), temveč zato, ker je zagotovil, da se je organizirano športno gibanje zavezalo k spoštovanju Svetovnega protidopingškega kodeksa. K spoštovanju Kodeksa so s podpisom pristopili

tudi vsi (205) nacionalni olimpijski komiteji. V času olimpijskih iger je protidopingški program v pristojnosti MOK. Enako je organizirano paralimpijsko gibanje na čelu z Mednarodnim Paralimpijskim komitejem (MPOK) in mrežo nacionalnih paralimpijskih komitejev.

Nenazadnje sta še dva pomembna člena globalne organiziranosti, in sicer mednarodno razsodišče za šport s sedežem v Lozani (CAS) in mreža akreditiranih laboratorijev. Podpisniki Kodeksa so se zavezali k spoštovanju in reševanju svojih sporov na CAS.

Mreža s strani WADA akreditiranih laboratorijev je najboljčutljivejši člen globalne mreže, saj le z najsodobnejšimi tehnologijami in z razvojem znanosti na tem področju lahko uspešno sledijo razvoju in tehnologiji prepovedanih snov in postopkov.

Slika 1. Organiziranost svetovnega protidopingškega gibanja (WADA 2018 report, 2020).

Svetovni protidopingški kodeks in Svetovni protidopingški program

Cilji Svetovnega protidopingškega kodeksa (World anti-doping code 2021, 2020), v nadaljevanju Kodeks, in svetovnega protidopingškega programa, ki ga podpira, so:

- zaščititi temeljno pravico športnikov, da sodelujejo v športu brez dopinga ter s tem spodbujajo zdravje, poštenost in enakopravnost športnikov po vsem svetu in
- zagotoviti enotne, usklajene in učinkovite protidopingške programe, ki se nanašajo na odkrivanje, preprečevanje in odvratanje od dopinga, tako na mednarodni kot na nacionalni ravni, vključno z:
 - o **Izobraževanjem** – z ozaveščanjem, informiranjem in sporočanjem, vnašanjem vrednot in razvijanjem življenjskih veščin ter zmožnosti odločanja za preprečevanje namernih in nenamernih kršitev protidopingških pravil.
 - o **Odvračanjem** – s preusmeritvijo morebitnih uporabnikov dopinga z zagotavljanjem preglednih in strogih pravil ter sankcij za vse deležnike.

- o **Zaznavanjem** – z učinkovitim sistemom testiranja in preiskav ne samo povečati učinek odvrčanja, ampak prav tako učinkovito zaščititi čiste športnike in športni duh ter preganjati kršitelje protidopinških pravil in hkrati pomagati vsem, ki se prenehajo ukvarjati z dopinškim vedenjem.
- o **Izvršitvijo kazni** – za presojo in sankcioniranje tistih, za katere je bilo ugotovljeno, da so kršili protidopinška pravila.
- o **Vladavino prava** – zagotoviti, da se vsi relevantni deležniki strinjajo z uporabo Kodeksa in Mednarodnih standardov ter da bodo vsi ukrepi uporabljeni v protidopinških programih.

Svetovni protidopinški program

Namen svetovnega protidopinškega programa je napredovati v protidopinških prizadevanjih s splošnim usklajevanjem protidopinških politik, pravil in predpisov znotraj športnih organizacij in med javnimi organi. Končni cilj je, da vsi športniki uporabljajo enake protidopinške postopke in pravno zaščito ne glede na šport, narodnost ali državo, v kateri so testirani, tako da lahko športniki sodelujejo na tekmovanjih, ki so varna in poštena.

Na drugi Svetovni konferenci o doping v športu januarja 2003 v Kopenhagenu je bil sprejet prvi Svetovni protidopinški kodeks. Ob tej priložnosti se je WADA zavezala, da bo Kodeks ostal živ dokument, saj bo posodobljen vsakih 6 let, kar je bilo izvedeno leta 2009, 2015 in bo tudi leta 2021 (5. Svetovna konferenca v Katowicah leta 2019).

Namen posodobitev je uporabiti pridobljene izkušnje protidopinških organizacij in WADE z večletnimi praktičnimi izkušnjami pri svojem delu, da bi okrepili globalno delovanje in usklajenost organizacij v boju proti doping v športu.

Zadnja revizija Kodeksa 2021 je bila osredotočena na ohranjanje temeljnih principov v spreminjajočem se okolju na način, da bodo protidopinške organizacije lahko izvajale svoje aktivnosti in naloge. S posebnim poudarkom so bila obravnavana vprašanja v zvezi z zaščito anonimnih prijaviteljev zlorab dopinga, vprašanj ponovnega testiranja, skladnosti, izobraževanja in povečanega števila primerov z uporabo socialnih drog ter vprašanja povezana s posledicami ruske dopinške krize.

Svetovni protidopinški program vključuje vse elemente, ki so potrebni za zagotovitev optimalne uskladitve in dobre prakse v mednarodnih in nacionalnih protidopinških programih. Glavni sestavni deli so:

Raven 1: Kodeks;

Raven 2: Mednarodni standardi in tehnični dokumenti;

Raven 3: Modeli dobre prakse in smernice.

Svetovni protidopinški kodeks

Kodeks je temeljna in univerzalna listina, na kateri sloni Svetovni protidopinški program. Cilj Kodeksa je izboljšati uspeh protidopinških prizadevanj s pomočjo splošne uskladitve bistvenih elementov boja proti doping. Njegov namen je biti dovolj natančen, da bo z njim mogoče doseči popolno uskladitev glede vprašanj, pri katerih je potrebna enotna ureditev, vendar dovolj splošen na drugih področjih, da dovoljuje tudi prilagodljivost glede uporabe dogovorjenih protidopinških načel. Kodeks je bil oblikovan ob upoštevanju načela sorazmernosti in človekovih pravic.

Mednarodni standardi in tehnični dokumenti

Oblikovanje mednarodnih standardov za različna strokovna in operativna področja protidopinškega programa poteka ob posvetovanju s podpisnicami in vladami ter ob potrditvi s strani WADA. Mednarodni standard so namenjeni usklajevanju protidopinških organizacij pri izvajanju določenih strokovnih in operativnih nalog protidopinških programov. Za vse protidopinške organizacije je upoštevanje mednarodnih standardov obvezno za potrjevanje skladnosti s Kodeksom. Izvršni odbor WADA lahko po smiselnem posvetovanju s podpisnicami, vladami in drugimi zainteresiranimi stranmi občasno dopolnijo mednarodne standarde. Ker gre za strokovne in operativne podrobnosti, ki se zaradi razvoja športa ali dopinških metod hitro spreminjajo, lahko WADA mednarodne standarde, ki obstajajo v obliki ločenih listin, spreminjajo, ne da bi pri tem morali spremeniti Kodeks.

V praksi pa standardi zelo natančno opredeljujejo formalni okvir programov na nacionalni in mednarodni ravni. Vse podpisnice Kodeksa izvršujejo svoje naloge, ki so operativno opredeljene v posameznih standardih in svojih pravilih, ki so napravljena na osnovi v naprej pripravljenih modelih pravil (*model rules*).

Mednarodni standardi za skladnost podpisnic kodeksa

Podpisnice Kodeksa so se zavezale, da bodo spoštovale vrsto pravnih, strokovnih in izvajalskih obveznosti, ki so opredeljene zato, da bodo s svojim programom dosegle ustrezno skladnost s Kodeksom (*International standards for code compliance by signatories*, 2020). Ti standardi so tako rekoč ključni za učinkovit svetovni program, saj je proces spremljanja in ocenjevanja skladnosti oziroma neskladnosti natančno opredeljen za vse podpisnice Kodeksa. V primeru neizpolnjevanja obveznosti, ki jih opredeljuje Kodeks, je organizacija pozvana k izvajanju korekcijskega programa z namenom doseganja skladnosti. Glede na vrsto neskladnosti, je predviden čas, v katerem morajo biti korekcije izvedene. V kolikor organizacija odpravi nedoslednosti, je njen status skladen s Kodeksom. V nasprotnem primeru se organizacija razglasi za neskladno in jo doletijo sankcije, ki so odvisne od neskladnosti. Organizacije, proti katerim teče proces neskladnosti, imajo možnost pritožbe na CAS.

Mednarodni standardi za testiranje in preiskave

Njihov glavni namen je načrtovanje s preiskavami podprtega in učinkovitega testiranja, tako na tekmovanjih kot izven tekmovanj, ter ohranjanje integritete in identitete odvzetih vzorcev od trenutka, ko je športnik obveščen o testiranju, do trenutka, ko vzorci prispejo v laboratorij na analizo (*International standards for testing and investigations*, 2020). V ta namen standardi (vključno s prilogi) vzpostavljajo obvezne standarde za načrtovanje razporeditve testiranj (vključno z zbiranjem in uporabo informacij o športnikovi lokaciji), obveščanje športnikov, pripravo in izvajanje odvzema vzorcev, varnost/upravljanje vzorcev in dokumentacijo po testiranju ter transport vzorcev v laboratorij na analizo.

Naslednji namen standardov je vzpostaviti mednarodne standarde za smotrno in učinkovito zbiranje, ocenjevanje in uporabo obvestil o doping ter za smotrno in učinkovito preiskovanje morebitnih kršitev protidopinških pravil.

Tako kot Kodeks so bili tudi standardi sestavljeni ob upoštevanju načel spoštovanja človekovih pravic, sorazmernosti in drugih ustreznih pravnih načel. V tej luči jih je treba tudi razlagati in uporabljati.

Mednarodni standardi za terapevtske izjeme

Ti standardi omogočajo športnikom uporabo zdravil, ki vsebujejo prepovedane snovi in postopke v primeru poškodb ali bolezenskih stanj (*International standards for therapeutic use exemptions*, 2020). Nekoč kompliciran postopek je s sodelovanjem organizacij in razvojem ADAMS-a postal za organizacije transparenten in enostaven. Proces se vodi izključno v ADAMS-u in sledi logiki pristojnosti, ki jo poznamo v športu, kar pomeni, da je organizacija, ki je nosilka tekmovanja, pristojna za izdajo potrdila za uporabo zdravila v terapevtske izjeme na svojem tekmovanju. Športnik praviloma zaprosi za dovoljenje pri svoji nacionalni organizaciji, ki ga v primeru, da je diagnoza postavljena na podlagi predvidenih preiskav, potrdi in v primeru, da športnik tekmuje na mednarodnem nivoju, posreduje v potrditev mednarodni športni zvezi. Športnik ima v primeru zavrnitve pravico pritožbe na nacionalno arbitražo ali na CAS, če gre za zavrnitev na mednarodnem nivoju.

Mednarodni standardi za zaščito zasebnosti in osebnih podatkov

Protidopinška aktivnost, ki jo izvajajo podpisnice Kodeksa, močno posega na področje zasebnosti in osebnih podatkov športnikov in njegovih spremljevalcev (*International standards for the protection of privacy and personal information*, 2020). Vsak športnik, ki želi tekmovati na nacionalnem ali mednarodnem nivoju, v športu, katerega mednarodna zveza je podpisnica Kodeksa, ali v športu in na športni prireditvi, ki jo financira država ali lokalna skupnost iz sredstev davkoplačevalcev, mora prostovoljno sprejeti poleg športnih pravil, tudi protidopinška pravila. Ta sklop standardov zato opredeljuje vse postopke, ki jih predvideva Kodeks kot »protidopinška aktivnost«. Ravno tako morajo vse podpisnice ravnati skladno s standardi z vsemi osebnimi podatki, ki so potrebni v postopkih protidopinške aktivnosti. WADA je zato pri pripravi teh standardov upoštevala vse obstoječe smernice, konvencije, mednarodne in nacionalne regulative, ki neposredno vplivajo na zaščito zasebnosti in osebnih podatkov.

Mednarodni standardi za laboratorije

Glede na to, da je odkrivanje dopinga ena najmlajših »znanstvenih panog«, če jo tako že lahko imenujemo, predstavljajo ti standardi strokovni okvir, ki opredeljuje sposobnosti in določa zahteve, ki jih mora izpolnjevati laboratorij, da si pridobi WADA akreditacijo (*International standards for laboratories* 2019, 2020). Laboratoriji se nahajajo pod stalnim nadzorom, ki zagotavlja, da v laboratoriju dela strokovno usposobljen tim, da ima učinkovit sistem vodenja kakovosti in da so sposobni izdelati forenzično veljavne rezultate. Podpisnice kodeksa in seveda vsa ostala javnost mora biti prepričana, da so sposobnosti vseh laboratorijev, ki imajo WADA akreditacijo na enako visokem nivoju in da so vsi vzorci, ki jih na leto zberejo podpisnice kodeksa, enako obravnavani. Ob Etičnem kodeksu, ki ga laboratoriji uporabljajo, je delovanje laboratorijev zelo pomemben faktor v zaupanju športnikov v protidopinški sistem.

Mednarodni standardi za izobraževanje

Področje preventivnega delovanja je bilo do sedaj zelo podhranjeno, kljub temu da je izobraževanje športnikova temeljna pravica. Cilji standardov za izobraževanje so namenjeni podpori pri načrtovanju, izvajanju, spremljanju in vrednotenju učinkovitih izobraževalnih programov z oblikovanjem minimalnih standardov in ob pomoči pripravljenih smernic za izvajanje izobraževanja (*International standards for education*, 2020).

Mednarodni standardi za upravljanje z rezultati

Upravljanje z rezultati je zahteven proces, v katerem je bilo v preteklosti storjenih veliko napak, zaradi katerih so kršitelji ostali nekažnovani (*International standards for result management*, 2020). Poleg tega so v pravnem smislu napredovali tudi postopki upravljanja z rezultati. WADA je z novimi standardi zbrala vse pomembne elemente, ki so bili do sedaj razpršeni v ostalih mednarodnih standardih z namenom, da s tem natančneje opredeli odgovornosti, ki jih protidopinške organizacije nosijo v postopkih upravljanja z rezultati in njihove temeljne dolžnosti v posameznih fazah upravljanja z rezultati.

Ne glede na opredeljene obveznosti, ki jih imajo organizacije v postopkih upravljanja z rezultati, pa nobeno odstopanje od obveznosti ne sme razveljaviti analitičnega rezultata ali katere koli druge kršitve pravil in ravno tako ne more predstavljati obrambe v postopku obravnave kršitev protidopinških pravil.

Mednarodni standardi Lista prepovedanih snovi in postopkov

Tu je določeno, katere snovi in postopki so prepovedani v športu (Mednarodni standardi – Lista prepovedanih snov in postopkov, 2020). Nadalje določajo, katere snovi in postopki so prepovedani vedno (na tekmovanjih in izven tekmovanj) ali samo na tekmovanju ali samo v določenih športih.

Da je določena snov ali postopek prepovedana v športu, morata biti izpolnjena vsaj dva pogoja od treh, in sicer imeti mora dokaz ali farmakološki učinek:

- da ima snov potencialni vpliv na izboljšanje telesnih zmogljivosti,
- da predstavlja dejansko ali potencialno tveganje za zdravje športnika,
- ali ugotovitev WADA, da snov ali postopek krši bistvene vrednote športa (športni duh).

Modeli dobre prakse, smernice in protokoli

Ta del pravnih dokumentov sicer ni obvezen za podpisnice Kodeksa, je pa z različnih zornih kotov izjemno pomemben predvsem za protidopinške organizacije, saj predstavlja serijo tehničnih in strokovnih smernic, ki neposredno vplivajo na izvedbo protidopinških programov.

2.2 Mednarodne konvencije

Evropska konvencija

Evropska protidopinška konvencija, ki je bila sprejeta 16. novembra 1989, predstavlja formalni začetek sistematičnega boja proti doping, saj je sovpadal s temeljnimi vrednotami Sveta Evrope človekovimi pravicami, demokracijo in pravno državo (Evropska konvencija proti doping v športu, 1989). Analiza konvencije, ki je bila napravljena ob tridesetletnici, potrjuje, da se je izkazala kot dobro orodje, s pomočjo katerega so države članice umestile boj proti doping v svoj pravni sistem. Celo več, večji del konvencije še vedno služi svojem namenu, so pa zaradi razvoja športa nujne spremembe. Nesporno dejstvo je, da je Evropska konvencija dober temelj vsem nadaljnjim pravnim aktom na globalnem nivoju, kot sta Svetovni protidopinški kodeks in UNESCO protidopinška konvencija.

Mednarodna konvencija proti dopingu v športu (UNESCO)

Če Evropska konvencija predstavlja pravni okvir vladam evropskih držav, je bila UNESCO konvencija sprejeta z namenom, da vlade sveta združijo sile mednarodnega prava za boj proti dopingu (UNESCO konvencija – Mednarodna konvencija proti uporabi nedovoljenih snovi in postopkov v športu, 2005). Športne organizacije namreč nimajo tiste moči in sredstev, s katerimi lahko države posežejo na prepovedano področje proizvodnje in preprodaje prepovedanih snovi in postopkov. Poleg tega konvencija formalizira Svetovna protidopinška pravila, politike in smernice z namenom zagotovitve poštenega in pravičnega okolja za čist šport.

Nacionalni protidopinški pravilnik

»Republika Slovenija (v nadaljevanju RS) je dne 3. marca 2003 s podpisom Kopenhagenske deklaracije proti dopingu v športu ter dne 30. novembra 2007 z ratifikacijo Mednarodne konvencije proti uporabi nedovoljenih snovi v športu (»UNESCO konvencija«) potrdila zavezanost načelom Svetovnega protidopinškega kodeksa (v nadaljevanju Kodeks). Kodeks je dne 9. decembra 2003 sprejel tudi Olimpijski komite Slovenije – združenje športnih zvez (v nadaljevanju OKS-ZŠZ). Dokumenti predstavljajo pravno podlago za ustanovitev nacionalne protidopinške organizacije in sprejem nacionalnega protidopinškega pravilnika (v nadaljevanju pravilnik), ki predstavlja podlago za izvajanje svetovnega protidopinškega programa.« (Protidopinški pravilnik SLOADO, 2015).

Pravilnik, je pripravljen na osnovi modela WADA, je skladen s Kodeksom in potrjen na WADI.

Pravilnik celostno udejanja protidopinško politiko v slovenskem športu v smislu opredelitve namena, organizacije, postopkov kontrole dopinga, kršitev in sankcij, izobraževanja, ozaveščanja in informiranja. Opredeljuje tudi usposabljanje svoje lastnega strokovnega kadra.

Pravilnik velja za SLOADO, nacionalne športne zveze in druge osebe preko članstva, športne akreditacije, sodelovanja v njihovih dejavnostih in na športnih prireditvah. Nacionalne športne zveze s sprejemom in vključitvijo pravilnika v svoja pravila priznavajo pristojnost in odgovornost SLOADO.

Pravilnik urejuje tudi prenos pristojnosti in odgovornosti s nacionalnih športnih zvez na SLOADO s strani njihovih mednarodnih športnih zvez na področju preprečevanja dopinga, kar SLOADO uvršča med najbolj sodobne nacionalne protidopinške organizacije.

SLOADO je namreč subjekt zasebnega prava, saj je bil z namenom preprečevanja dopinga v slovenskem športu ustanovljen s strani Olimpijskega komiteja Slovenije združenja športnih zvez.

Zaključek

»Ali so čisti in pošteni športniki po dvajsetih letih delovanja Svetovnega protidopinškega programa, ki ga koordinira WADA, lahko mirnejši in lažje zaupajo v pošten športni sistem?« je vprašanje, ki nas spremlja na vsakem koraku. A ne samo nas, ki se ukvarjamo s protidopinškimi testiranjem in preventivnimi programi, temveč spremlja vse, ki soustvarjamo športni svet. Zaščita integritete športa,

čistih športnikov in poštenega okolja je naloga vseh nas, ki na tak ali drugačen način soustvarjamo šport!

WADA je bila v prvih dvajsetih letih uspešna, saj ji je uspelo harmonizirati protidopinška pravila v vseh športih, v skoraj vseh državah na vseh kontinentih in veljajo za vse športnike. Vendar sama pravila ne zadoščajo za uspešno izvajanje preprečevanja dopinga v športu. Vsi skupaj moramo delati na tem, da jih spoštujemo in jih vsakodnevno uvajamo v svoje aktivnosti. Le na tak način, bo šport ostal čist šport.

Literatura

1. WADA testing figures. (2018, 7. februar). Pridobljeno s https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/2018_testing_figures_report.pdf
2. Svetovni protidopinški kodeks. (2015). Ljubljana: Slovenska antidoping organizacija
3. WADA 2018 report. (2020, 9. marec). Pridobljeno s <https://www.wada-ama.org/en/resources/finance/annual-report>
4. World anti-doping code 2021. (2020, 22. marec). Pridobljeno s https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/2021_code.pdf
5. International standards for code compliance by signatories. (2020, 30. marec) Pridobljeno s <https://www.wada-ama.org/en/resources/the-code/2021-international-standard-for-code-compliance-by-signatories>
6. International standards for testing and investigations. (2020, 16. februar). Pridobljeno s <https://www.wada-ama.org/en/resources/world-anti-doping-program/international-standard-for-testing-and-investigations-isi>
7. International standards for therapeutic use exemptions. (2020, 16. februar). Pridobljeno s <https://www.wada-ama.org/en/resources/the-code/2021-international-standard-for-therapeutic-use-exemptions>
8. International standards for the protection of privacy and personal information. (2020, 19. februar). Pridobljeno s <https://www.wada-ama.org/en/resources/the-code/2021-international-standard-for-the-protection-of-privacy-and-personal-0>
9. International standards for laboratories 2019. (2020, 3. marec). Pridobljeno s <https://www.wada-ama.org/en/resources/laboratories/international-standard-for-laboratories-isl>
10. International standards for education. (2020, 12. marec). Pridobljeno s <https://www.wada-ama.org/en/resources/the-code/2021-international-standard-for-education>
11. International standards for result management. (2020, 19. marec). Pridobljeno s <https://www.wada-ama.org/en/resources/the-code/2021-international-standard-for-results-management>
12. Mednarodni standardi - Lista prepovedanih snovi in postopkov. (2020, 28. marec). Pridobljeno s <https://www.sloado.si/kategorija/lista-2020-lista>
13. Evropska konvencija proti dopingu v športu. (1989, 16. november). Pridobljeno s <https://www.sloado.si/kategorija/eu-konvencija-sportniki>
14. UNESCO konvencija – Mednarodna konvencija proti uporabi nedovoljenih snovi in postopkov v športu. (2005). Ljubljana. Slovenska antidoping organizacija.
15. Protidopinški pravilnik SLOADO. (2015). Pridobljeno s https://is-suu.com/sloado/docs/protidopin__ki_pravilnik_sloado_2011/?e=13216298/10536334

Janko Dvoršak
Slovenian Anti-Doping Organisation
janko.dvorsak@sloado.si